



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 18/03-27

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Juraja Babjaka a zo sudcov Eduarda Báránaya a Ľubomíra Dobríka na neverejnom zasadnutí 12. marca 2003 prerokoval sťažnosť A. Š., bytom B., zastúpeného advokátkou JUDr. E. Ľ., Advokátska kancelária, B., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného ustanovením čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu v Brezne v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 112/00 a takto

r o z h o d o l :

Základné právo A. Š. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu v Brezne vo veci vedenej pod sp. zn. 2 C 112/00 p o r u š e n é n e b o l o .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 19. decembra 2002 doručená sťažnosť A. Š., bytom B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. E. L., Advokátska kancelária, B., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu v Brezne (ďalej len „okresný súd“) v konaní o vypratanie nehnuteľností vedenom pod sp. zn. 2 C 112/00.

Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 18/03-7 z 15. januára 2003 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť na konanie.

V rámci prípravy ústneho pojednávania sa na základe žiadosti ústavného súdu k opodstatnenosti prijatej sťažnosti (ďalej len „sťažnosť“) písomne vyjadrili obaja účastníci konania: okresný súd, zastúpený jeho predsedníčkou, vyjadrením č. Spr. 4004/03 z 28. januára 2003 a sťažovateľ, zastúpený svojou právnou zástupkyňou, stanoviskom zo 17. februára 2003.

Okresný súd vo vyjadrení podal chronológiu („faktografiu“) svojich úkonov a k opodstatnenosti prijatej sťažnosti konštatoval, že „nakoľko súd postupoval v súlade s § 6 a 100 OSP, zbytočné prietahy v konaní nevznikli“. Z uvedeného dôvodu okresný súd navrhol, aby „Ústavný súd SR sťažnosť navrhovateľa zamietol“.

Právna zástupkyňa sťažovateľa vo svojom stanovisku k vyjadreniu okresného súdu označenom ako „Zaujatie písomného stanoviska sťažovateľa A. Š. k vyjadreniu

Okresného súdu v Brezne“ tvrdila, že okresný súd „zavinil prieťahy v konaní, keď od podania návrhu na súd ... neurobil žiaden procesný úkon, smerujúci k meritórnemu vybaveniu veci“. Podľa jej právneho názoru kritérium zložitosti veci tiež neobstojí, pretože ide o „banálnu“ vec ochrany vlastníckeho práva podľa platného práva“.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci. V dôsledku toho senát predmetnú sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich právnych zástupcov a verejnosti len na základe písomne podaných stanovísk účastníkov a obsahu dotknutého súdneho spisu.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej pripojených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu sp. zn. 2 C 112/00 a k nemu pripojených súdnych spisov okresného súdu sp. zn. 4 C 131/01, sp. zn. 21 C 67/92 a sp. zn. 3 C 155/97 ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania v predmetnej veci:

Sťažovateľ podal 5. mája 2000 okresnému súdu žalobu o vypratanie nehnuteľností s príslušenstvom (žalovaný v prvom rade - Horehronské spotrebné družstvo Brezno, žalovaný v druhom rade - J. M. z B., nájomca žalovaného v prvom rade).

Po oznámení zákonného sudcu (16. mája 2000), že sa cíti byť vo veci zaujatý, Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 17 Nc 231/00-24 z 30. júna 2000 vylúčil zákonného sudcu z prejednávania a rozhodovania predmetnej veci.

Uznesenie krajského súdu spolu so súdnym spisom bolo doručené okresnému súdu 24. júla 2000.

Okresný súd uznesením č. k. Spr 923/00, 2 C 112/00-25 z 30. októbra 2000 pridelil predmetnú vec inému zákonnému sudcovi, ktorý 22. novembra 2000 vyzval žalovaných na vyjadrenie sa k žalobe.

Po doručení vyjadrení (18. decembra 2000 a 16. januára 2001) vytýčil okresný súd prvé pojednávanie na 13. február 2001, na ktorom boli vypočutí účastníci konania a žalovaným bola uložená povinnosť doplniť svoje tvrdenia relevantnými dôkazmi. Z uvedeného dôvodu bolo pojednávanie odročené na neurčito.

Okresný súd 18. apríla 2001 zaslal účastníkom konania predvolanie na pojednávanie s termínom 11. mája 2001 a od žalovaného v druhom rade opätovne žiadal predložiť požadovaný dôkazný materiál.

Na pojednávaní konanom 11. mája 2001 boli účastníci vypočutí (vyjadrili sa) k predmetu sporu. Vzhľadom na skutočnosť, že žalovaný v prvom rade 11. mája 2001 podal okresnému súdu návrh na určenie, že nadobudol vlastníctvo k nehnuteľnostiam, ktoré sú predmetom sporu vydržaním, okresný súd uznesením č. k. 2 C 112/00-60 prerušil konanie do rozhodnutia súdu o tomto návrhu (vec vedená na okresnom súde pod sp. zn. 4 C 131/01).

Krajský súd na základe odvolania sťažovateľa z 26. júla 2001 uznesením sp. zn. 17 Co 2120/01 z 26. septembra 2001 zrušil uznesenie okresného súdu o prerušení konania. Druhostupňové uznesenie bolo doručené účastníkom konania v októbri 2001.

V mesiacoch november a december 2001 zadovážoval okresný súd súdne spisy súvisiace s prerokovávanou vecou. Listom zo 16. januára 2002 okresný súd oznámil sťažovateľovi, že termín pojednávania vytýči až po predložení súdneho spisu sp. zn. 21 C 67/92 (konanie o určení neplatnosti kúpnych zmlúv medzi sťažovateľom a žalovaným v prvom rade, ktoré sa týkajú predmetu sporu), ktorý je pripojený k veci sp. zn. 3 C 155/97 (týkajúcej sa ďalšieho majetkového sporu sťažovateľa) nachádzajúcej sa v rámci odvolacieho konania na krajskom súde.

Dňa 6. marca 2002 zaslal okresný súd účastníkom konania predvolania na pojednávanie vytýčené na 9. apríl 2002. Z dôvodu neprítomnosti účastníkov a ich právnych zástupcov bolo pojednávanie odročené na neurčito.

Pozvánkou z 28. októbra 2002 predvolal okresný súd účastníkov na pojednávanie s termínom 3. decembra 2002. Právny zástupca žalovaného v prvom rade ospravedlnil listom z 28. novembra 2002 svoju neúčast' na pojednávaní.

Pojednávanie konané 3. decembra 2002 bolo z dôvodu neúčasti žalovaných odročené na 11. februára 2003.

Okresný súd listom z 29. januára 2003 oznámil účastníkom konania, že z dôvodu predloženia súdneho spisu ústavnému súdu ruší vytýčený termín pojednávania.

Súdny spis sp. zn. 2 C 112/00 bol 31. januára 2003 doručený ústavnému súdu.

Vec vedená na okresnom súde pod sp. zn. 4 C 131/01 týkajúca sa určenia, že vlastníctvo k nehnuteľnostiam nadobudol žalovaný v prvom rade (v tejto veci vystupuje ako navrhovateľ), sa týka toho istého predmetu sporu ako vec vedená pod sp. zn. 2 C 112/00. Uznesením z 1. októbra 2002 okresný súd spojil veci vedené pod sp. zn. 4 C 131/01 a 2 C 112/00 na spoločné konanie, ktoré sa vedie pod sp. zn. 2 C 112/00.

Vec vedenú pod sp. zn. 21 C 67/92, v ktorej sa sťažovateľ domáhal zrušenia kúpnej zmluvy uzatvorenej v roku 1971 s právnym predchodcom žalovaného v prvom rade (v tom čase Jednota SD Brezno) okresný súd ukončil rozsudkom č. k. 21 C 67/92-94 z 22. apríla 1997, ktorým určil, že predmetná kúpna zmluva je od samého počiatku neplatná. Prvostupňový rozsudok potvrdil krajský súd rozsudkom č. k. 12 Co 388/98-130 z 12. marca 1998.

Vo veci vedenej pod sp. zn. 3 C 155/97 okresný súd rozsudkom č. k. 3 C 155/97-156 z 11. decembra 2000 určil, že nehnuteľnosti vedené Okresným úradom Brezno, odborom katastra nehnuteľností, na LV č. 3389, a to kotolňa evidenčné číslo 1620 na parcele KN č. 2949/2 a administratívna budova súpisného čísla 2284, orientačného čísla 57, na parcele KN č. 2949/3, patria do vlastníctva navrhovateľa ako súčasť budovy súpisného čísla 15 na parcele KN č. 2949/1 vedenej

Okresným úradom Brezno, odborom katastra nehnuteľností pre k. ú. Brezno, na LV č. 2736 (navrhovateľom bol sťažovateľ a odporcom žalovaný v prvom rade). Krajský súd rozsudkom č. k. 17 Co 21/94-187 zo 14. novembra 2001 potvrdil rozsudok okresného súdu.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

V petite sťažnosti sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd vydal tento nález:

„Okresný súd Brezno v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 112/00 porušil právo A. Š., aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietahov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy SR.

Okresnému súdu Brezno v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 112/00 prikazuje konať tak, aby vec bola čo najrýchlejšie meritórne prejednaná a rozhodnutá.

A. Š. priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 200 000 Sk, ktoré je Okresný súd Brezno povinný mu vyplatiť do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

Okresný súd Brezno je povinný zaplatiť sťažovateľovi trovy právneho zastúpenia v sume 1 200 Sk, na účet jeho právnej zástupkyne JUDr. E. Ľ. ... do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

Okresný súd jednoznačne uviedol, ako to z obsahu jeho vyššie uvedeného vyjadrenia vyplýva, že konanie v predmetnej občianskoprávnej veci nepovažuje za konanie vykazujúce znaky zbytočných prietahov, a navrhol, aby ústavný súd „sťažnosť navrhovateľa zamietol“.

Právna zástupkyňa sťažovateľa vo vyššie citovanom stanovisku tvrdila, že okresný súd „zavinil prietahy v konaní“.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Až právoplatným rozhodnutím súdu sa vytvára právna istota. Pre splnenie ústavného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátny orgán vec prerokoval. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov sa naplní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadom svojich práv (II. ÚS 26/95).

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. II. ÚS 79/97, I. ÚS 70/98).

Z judikatúry ústavného súdu ďalej vyplýva, že nie každý zistený prietah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (II. ÚS 57/01, I. ÚS 46/01). V týchto veciach ústavný súd totiž prihliada aj na vyššie uvedený účel tohto základného práva (I. ÚS 27/02).

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd aj v predmetnom prípade bral do úvahy skutkový stav veci a platnú právnu úpravu (II. ÚS 26/95, I. ÚS 92/92 a iné) relevantnú pre rozhodnutie, ako aj právnu povahu (charakter) veci.

Predmetom konania na okresnom súde vo veci vedenej pod sp. zn. 2 C 112/00 je rozhodovanie o vypratání nehnuteľnosti s príslušenstvom.

Na rozhodnutie posudzovanej veci je (a bolo) potrebné zisťovanie ďalších skutočností súvisiacich s jednoznačným ustálením záveru o vlastníckych vzťahoch k predmetným nehnuteľnostiam (vrátane nájmu a z neho plynúcich záväzkov), čo je relevantným dôvodom na predĺženie priebehu súdneho konania.

S prihliadnutím na existujúci skutkový stav posudzovanej veci a platnej právnej úpravy regulujúcej právne vzťahy doriešenia, ktorých sa účastníci v predmetnom spore dožadujú, kvalifikuje ústavný súd predmetné súdne konanie za konanie takého stupňa závažnosti, ktorý môže a aj spôsobuje určité (no nie neprimerané) predĺženie trvania jeho priebehu.

2. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľa v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil takú závažnú skutočnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v posudzovanej veci, a to nielen z hľadiska sťažovateľom namietaných zbytočných priet'ahov spôsobených súdom, ale aj z hľadiska celkového priebehu súdneho konania.

Ako to z vyššie uvedeného chronologického priebehu súdneho konania zisteného zo súdneho spisu sp. zn. 2 C 112/00 vyplýva, okresný súd po vykonaní prípravných úkonov uskutočnil prvé pojednávanie 9 mesiacov po doručení žaloby (13. februára 2001) a 4 mesiace po pridelení veci inému zákonnému sudcovi v dôsledku rozhodnutia krajského súdu o vylúčení pôvodného zákonného sudcu z pojednávania a rozhodovania veci, na ktorom vypočul účastníkov a uložil žalovaným predložiť potrebné dôkazné materiály.

Ďalšie pojednávanie (na ktorom opätovne vypočul účastníkov k predmetu sporu) vykonal okresný súd o tri mesiace neskôr a vzhľadom na návrh žalovaného v prvom rade na určenie, že došlo k nadobudnutiu vlastníctva k nehnuteľnosti

vydržaním (vec napadla okresnému súdu 11. mája 2001, sp. zn. 4 C 131/01), okresný súd uznesením č. k. 2 C 112/00-60 prerušil konanie do rozhodnutia súdu o tomto návrhu.

Po rozhodnutí krajského súdu (26. septembra 2001) o zrušení uznesenia okresného súdu o prerušení konania a doručení súdneho spisu okresnému súdu (19. októbra 2001) zadovažoval okresný súd (4 mesiace) podklady potrebné na pokračovanie konania vo veci (súvisiace súdne spisy).

Predvolania na ďalšie pojednávanie (9. apríla 2002) boli expedované 5 mesiacov (6. marca 2002) po vrátení súdneho spisu z krajského súdu. Z dôvodu ospravedlnenej neprítomnosti účastníkov bolo pojednávanie odročené na neurčito.

Okresný súd v mesiacoch október a november 2002 zadovažoval na Okresnom súde v Banskej Bystrici a v Štátnom archíve v Banskej Bystrici potrebný spisový materiál na rozhodnutie veci.

Ďalšie pojednávanie (určené 28. októbra 2002 na termín 3. december 2002) bolo z dôvodu ospravedlnenej neúčasti žalovaných odročené na 11. február 2003. Tento termín pojednávania bol z dôvodu predloženia súdneho spisu ústavnému súdu zrušený.

Vykonanie úkonov súvisiacich s vysporiadaním sa s problematikou vlastníctva k nehnuteľnosti vrátane rozhodovania o návrhu žalovaného vo veci (pôvodne sp. zn. 4 C 131/01) spojenej s predmetnou vecou, zaoberanie sa návrhmi na vzájomné započítanie uplatňovaných nárokov a pod. spôsobuje síce určité predĺženie konania, no pokiaľ súd aktívnym spôsobom aplikoval procesné právne úkony regulujúce konanie pred ním a sám nespôsobil vlastným zavinením predĺžovanie procesu dokazovania, nevyvolal jeho postup podľa názoru ústavného súdu následok vzniku zbytočných priet'ahov v konaní.

Samotná skutočnosť uplynutia vyše dvoch rokov od nápadu veci, resp. vrátenia súdneho spisu z krajského súdu (5. február 2000, resp. 24. júl 2000) do podania sťažnosti ústavnému súdu (19. december 2002) vzhľadom na vyššie popísané okolnosti predmetného prípadu nie je podľa názoru ústavného súdu takou dobou, ktorá by odôvodňovala z hľadiska komplexného posúdenia danej veci záver o neprimeranosti jej trvania, resp. o kvalifikovaní konania okresného súdu ako takého konania, ktorého dôsledkom by boli zbytočné prietahy v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy.

Z vyššie uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia.

Sťažovateľ okrem vyslovenia porušenia práva na konanie bez zbytočných prietahov ústavný súd žiadal, aby svojím rozhodnutím okresnému súdu uložil povinnosť vo veci sp. zn. 2 C 112/00 konať a zároveň aby mu priznal zaplatenie 200 000 Sk z titulu primeraného finančného zadosťučinenia.

V zmysle ustanovenia § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto základné právo alebo slobodu porušil svojou nečinnosťou, vo veci konal podľa osobitných predpisov. V zmysle odseku 4 citovaného ustanovenia môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Z uvedeného vyplýva, že oba výroky sú viazané na vyhovenie vo veci samej. Keďže v uvedenom prípade ústavný súd vyslovil, že základné právo, ktorého porušenie sťažovateľ namietal, porušené nebolo, uvedenými návrhmi sa pri svojom rozhodovaní nezaoberal.

K požiadavke sťažovateľa, aby mu boli uhradené trovy konania, ústavný súd uvádza, že v konaní pred ústavným súdom platí podľa § 36 ods. 1 zákona o ústavnom súde zásada, že účastník konania si uhrádza trovy konania zo svojho. Výnimku z tejto zásady upravuje ustanovenie ods. 2 citovanej právnej normy, ktoré umožňuje ústavnému súdu v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť

niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd nepriznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia, pretože bolo rozhodnuté, že jeho základné právo nebolo porušené, teda nemal vo veci úspech.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 12. marca 2003